TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2010. gada 6. maijā *

Apvienotās lietas C-145/08 un C-149/08

par diviem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Symvoulio tis Epikrateias* (Grieķija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2008. gada 15. februārī un kas Tiesā reģistrēti 2008. gada 9. aprīlī, tiesvedībās

Club Hotel Loutraki AE,

Athinaïki Techniki AE un

Evangelos Marinakis

pret

Ethniko Symvoulio Radiotileorasis un

* Tiesvedības valoda — grieķu.

Ypourgos Epikrateias,

piedaloties

Athens Resort Casino AE Symmetochon,

Ellaktor AE, agrāk — *Elliniki Technodomiki TEB AE,*

Regency Entertainment Psychagogiki kai Touristiki AE, agrāk — *Hyatt Regency Xenodocheiaki kai Touristiki (Ellas) AE,*

Leonidas Bombolas (C-145/08)

un

Aktor Anonymi Techniki Etaireia (Aktor ATE)

pret

Ethnico Symvoulio Radiotileorasis,

piedaloties

Michaniki AE (C-149/08).

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: trešās palātas priekšsēdētājs, kas pilda ceturtās palātas priekšēdētāja pienākumus, K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], tiesneši R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents), Dž. Arestis [*G. Arestis*] un J. Malenovskis [*J. Malenovský*],

ģenerāladvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 11. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Club Hotel Loutraki AE* vārdā — J. K. Teodoropuls [*I. K. Theodoropoulos*] un S. A. Papass [*S. A. Pappas*], *dikigoroi*,

— *Athens Resort Casino AE Symmetochon* un *Regency Entertainment Psychagogiki kai Touristiki AE*, agrāk — *Hyatt Regency Xenodocheiaki kai Touristiki (Ellas) AE* vārdā — F. Spiropuls [*P. Spyropoulos*], K. Spiropuls [*K. Spyropoulos*] un J. Drillerakis [*I. Dryllerakis*], *dikigoroi*,

— *Ellaktor AE*, agrāk — *Elliniki Technodomiki TEB AE* vārdā — V. Niatsu [*V. Niatsou*], *dikigoros*,

— *Aktor ATE* vārdā — K. Jannakopuls [*K. Giannakopoulos*], *dikigoros*,

— Grieķijas valdības vārdā — A. Samoni-Rantu [*A. Samoni-Rantou*], E. M. Mamuna [*E.-M. Mamouna*] un N. Marioli [*N. Marioli*], kā arī I. Dionisopuls [*I. Dionysopoulos*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — M. Patakja [*M. Patakia*] un D. Kukovecs [*D. Kukovec*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2009. gada 29. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā, ņemot vērā pamata lietu apstākļus, interpretēt Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīvas 92/50/EEK par procedūru koordinēšanu valsts pakalpojumu līgumu piešķiršanai [pakalpojumu publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanai] (OV L 209, 1. lpp.) un Padomes 1989. gada 21. decembra Direktīvas 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas [pārsūdzības] procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām [publisko piegādes un būvdarbu līgumu slēgšanas tiesības] (OV L 395, 33. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 92/50 (turpmāk tekstā — "Direktīva 89/665"), atbilstošos noteikumus, kā arī vispārējos Savienības tiesību principus publiskā iepirkuma līgumu jomā, it īpaši — efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu.

2 Šie lūgumi tika iesniegti lietās starp privātiem uzņēmumiem un fiziskām personām un *Ethniko Symvoulio Radiotileorasis* (Valsts Radio un televīzijas padome, turpmāk tekstā — "*ESR*"), kas ir iestāde, kurai saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu ir tiesības un pienākums kontrolēt, vai uz personām, kas ir uzņēmuma, kurš iesniedzis piedāvājumu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, īpašnieks, partneris, akciju kontrolpaketes turētājs vai vadītājs, attiecas šajā tiesiskajā regulējumā paredzētā nesavienojamība un tās tādējādi automātiski jāizslēdz no procedūras.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesību normas

3 Saskaņā ar Direktīvas 92/50 1. panta a) punktu:

"“Valsts pakalpojumu līgumi” [“pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumi”] ir līgumi, kas peļņas nolūkos rakstiski noslēgti starp pakalpojumu sniedzēju un līgumslēdzēju iestādi [..]

[..].”

4 Šīs direktīvas 2. pantā ir noteikts:

“Ja kāds valsts līgums [publiskā iepirkuma līgums] attiecas gan uz ražojumiem [Padomes 1976. gada 21. decembra] Direktīvas 77/62/EEK [par procedūru koordinēšanu piegāžu publiskā iepirkuma līgumu [slēgšanas tiesību] piešķiršanai (OV L 13, 1. lpp.)] nozīmē, gan pakalpojumiem šās direktīvas I A un I B pielikuma nozīmē, tad uz to attiecas šī direktīva, ja attiecīgo pakalpojumu vērtība ir lielāka par ražojumu vērtību, uz kuriem attiecas līgums.”

5 Šīs pašas direktīvas 3. pantā ir paredzēts:

"1. Piešķirot valsts pakalpojumu līgumus [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības] vai organizējot projektu konkursus, līgumslēdzējas iestādes piemēro procedūras, kas pielāgotas šās direktīvas noteikumiem.

2. Līgumslēdzējas iestādes nodrošina to, ka pakalpojumu sniedzējus nediskriminē.

[..]"

6 Saskaņā ar Direktīvas 92/50 8. pantu:

"Līgumus [publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības], kuru priekšmets ir I A pielikumā uzskaitītie pakalpojumi, piešķir saskaņā ar III līdz VI sadaļas noteikumiem."

7 Šīs direktīvas 9. pantā ir noteikts:

"Līgumus [publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības], kuru priekšmets ir I B pielikumā uzskaitītie pakalpojumi, piešķir saskaņā ar 14. un 16. pantu."

8 14. pants ietilpst šīs direktīvas IV sadaļā, kas attiecas uz vispārējiem tehniskiem noteikumiem un uz tehniskām specifikācijām, kuras jānorāda katram līgumam vispārējos vai līguma dokumentos, un 16. pants ietilpst V sadaļā, kura attiecas uz kopējiem izsludināšanas noteikumiem.

9 Direktīvas 92/50 I B pielikumā ar nosaukumu "Pakalpojumi 9. panta nozīmē" ir minēti:

"[..]

17 Viesnīcu un restorānu pakalpojumi

[..]

26 Pakalpojumi atpūtas, kultūras un sporta jomā

27 Citi pakalpojumi".

10 Visbeidzot, šīs pašas direktīvas 26. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Piedāvājumus var iesniegt pakalpojumu sniedzēju grupas. Lai iesniegtu piedāvājumus, šīm grupām nav jābūt īpašā juridiskā formā; izvēlētajai grupai, ja tai ir piešķirts līgums, tomēr var to prasīt."

11 Direktīvas 89/665 1. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka attiecībā uz līgumu piešķiršanas procedūrām, uz ko attiecas [Padomes 1971. gada 26. jūlija Direktīva] 71/305/EEK [ar ko koordinē būvdarbu valsts līgumu piešķiršanas procedūras (OV L 185, 5. lpp.)], Direktīva 77/62 [..] un Direktīva 92/50 [..], līgumslēdzēju iestāžu lēmumus var efektīvi un, jo īpaši, iespējami ātri pārskatīt saskaņā ar nākamajos pantos un, jo īpaši, 2. panta 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, pamatojoties uz to, ka šādos lēmumos ir pārkāpti Kopienas tiesību akti valsts līgumu jomā vai valstu noteikumi, kas īsteno šos tiesību aktus.

2. Dalībvalstis nodrošina, lai tādēļ, ka šajā direktīvā ir nošķirti valstu noteikumi, kas īsteno Kopienas tiesību aktus, no citiem valstu noteikumiem, nerastos diskriminācija starp uzņēmumiem, kas saistībā ar līguma piešķiršanas procedūru iesniedz prasību sakarā ar kaitējumu.

3. Dalībvalstis nodrošina to, lai saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, ko dalībvalstis var pieņemt, izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūras būtu pieejamas vismaz katrai tādai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt tiesības noslēgt konkrētu

piegādes vai uzņēmuma līgumu valsts vajadzībām un kurai ir nodarīts kaitējums vai ir iespējams, ka tiks nodarīts kaitējums varbūtēja pārkāpuma dēļ. Konkrēti, dalībvalstis var prasīt, ka personai, kas cenšas panākt izskatīšanu [pārskatīšanu], iepriekš jāpaziņo līgumslēdzējai iestādei par varbūtējo pārkāpumu un par savu nodomu censties panākt izskatīšanu [pārskatīšanu]."

12 Saskaņā ar šīs direktīvas 2. pantu:

"1. Dalībvalstis nodrošina to, lai tiesību aktos, kas pieņemti sakarā ar 1. pantā noteikto izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūru, būtu paredzēts pilnvarojums:

a) tiklīdz rodas izdevība, panākot vienošanos, veikt pagaidu pasākumus, lai labotu varbūtējo pārkāpumu vai novērstu turpmāku kaitējumu attiecīgām interesēm, ieskaitot pasākumus, kas paredz pārtraukt valsts pasūtījuma piešķiršanas procedūru vai nodrošināt tās pārtraukšanu, vai pārtraukt jebkuras līgumslēdzējas iestādes lēmuma īstenošanu;

b) atcelt nelikumīgi pieņemtus lēmumus vai nodrošināt to atcelšanu, ieskaitot diskriminējošu tehnisku, ekonomisku vai finanšu norādījumu atcelšanu uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu, līguma dokumentos vai jebkurā citā dokumentā, kas attiecas uz līguma piešķiršanas procedūru;

c) atlīdzināt zaudējumus personām, kam pārkāpuma dēļ nodarīts kaitējums.

[..]

5. Dalībvalstis var paredzēt, ka, ja zaudējumu atlīdzināšanu pieprasa, pamatojoties uz to, ka lēmums ir pieņemts nelikumīgi, iestādei, kurai ir vajadzīgās pilnvaras, vispirms ir jāatceļ apstrīdētais lēmums.

6. Šā panta 1. punktā minēto pilnvaru īstenošanas ietekmi uz līgumu, kas noslēgts pēc lēmuma par tā piešķiršanu, nosaka valstu likumi.

Turklāt, izņemot gadījumus, kad lēmums ir jāatceļ pirms lēmuma par zaudējumu atlīdzināšanu, dalībvalsts var paredzēt, ka pēc līguma noslēgšanas, kas notiek pēc lēmuma par tā piešķiršanu, par izskatīšanu atbildīgā iestāde ir pilnvarota pieņemt lēmumu tikai par zaudējumu atlīdzināšanu jebkurai personai, kam pārkāpuma dēļ ir nodarīts kaitējums.

[..]"

Valsts tiesiskais regulējums

13 Direktīva 89/665 Grieķijas tiesībās ir transponēta ar Likumu Nr. 2522/1997 par tiesisko aizsardzību, pirms tiek noslēgts būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums (*FEK A'* 178).

14 Šī likuma 2. pantā ar nosaukumu "Tiesiskās aizsardzības apjoms" ir paredzēts:

"1. Katrai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta saņemt noteikta būvdarbu, piegādes vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, bet kura ir cietusi vai kurai var rasties zaudējumi Kopienu vai valsts tiesību noteikumu pārkāpuma dēļ, ir tiesības it īpaši saskaņā ar nākamajos pantos paredzēto pieprasīt pagaidu tiesiskās aizsardzības nodrošinājumu, līgumslēdzējas iestādes prettiesiskā akta atcelšanu, kā arī lūgt atzīt tā spēkā neesamību un zaudējumu atlīdzību.

[..]"

15 Šī likuma 4. pantā ar nosaukumu "Atcelšana vai spēkā neesamības atzīšana" ir noteikts:

"1. Ieinteresētajai personai ir tiesības lūgt atcelt vai atzīt par spēkā neesošu jebkuru līgumslēdzējas iestādes pieņemtu aktu vai bezdarbību, ar kuru tiek pārkāpts Kopienu vai valsts tiesību noteikums attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru. [..]

2. Ja tiesa atceļ vai atzīst par spēkā neesošu līgumslēdzējas iestādes pieņemtu aktu vai bezdarbību pēc tam, kad piešķirtas līguma slēgšanas tiesības, un ja vien līguma slēgšanas tiesību piešķiršana nav apturēta pagaidu pasākuma rezultātā, pats līgums netiek iespaidots. Šādā gadījumā ieinteresētā persona var prasīt zaudējumu atlīdzību atbilstoši nākamā panta nosacījumiem."

16 Likuma Nr. 2522/1997 5. pantā ar nosaukumu "Tiesības uz zaudējumu atlīdzību" ir paredzēts:

"1. Ieinteresētajai personai, kura Kopienu vai valsts tiesību noteikumu pārkāpuma rezultātā ir izslēgta no līdzdalības publiskā iepirkuma vai būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu līgumu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ir tiesības pieprasīt zaudējumu atlīdzību no līgumslēdzējas iestādes, piemērojot Civilkodeksa 197. un 198. panta noteikumus. Nav piemērojama nekāda tiesību norma, kas izslēdz vai ierobežo šīs tiesības.

2. Lai varētu piešķirt zaudējumu atlīdzību, kompetentai valsts tiesai vispirms ir jāatceļ vai jāatzīst akts par spēkā neesošu vai bezdarbība ir jāatzīst par prettiesisku. Prasību par spēkā neesamības atzīšanu un prasību par zaudējumu atlīdzību saskaņā ar vispārpiemērojamajiem noteikumiem drīkst apvienot."

17 Civilkodeksa 197. un 198. pantā, uz kuriem ir atsauce iepriekš minētajā tiesību normā, paredzēta atbildība "sakarā ar līguma slēgšanas pārrunām", proti, pienākums atlīdzināt zaudējumus gadījumā, ja ieinteresētajām pusēm radušies nepamatoti izdevumi saistībā ar līguma noslēgšanas procedūru.

18 Prezidenta Dekrētā Nr. 18/1989 kodificēti likumi, kas regulē *Symvoulio tis Epikrateias* (*FEK A'* 8). Tā 47. pantā ar nosaukumu "Leģitīmas intereses" ir paredzēts:

"1. Fiziskas vai juridiskas personas, kuras skar administratīvs akts vai kuru leģitīmās intereses, pat ja tās nav finansiālas, šis akts ietekmē, var celt prasību atcelt tiesību aktu.

[..]"

19 Likums Nr. 2206/1994 attiecas uz "Kazino izveidošanu, organizāciju, apsaimniekošanu, kontroli u.c." (*FEK A'* 62). Saskaņā ar šī likuma 1. panta 7. punktu ar nosaukumu "Kazino licenču piešķiršana":

"Kazino licences tiek piešķirtas ar tūrisma ministra lēmumu pēc starptautiska uzaicinājuma uz konkursu procedūras, ko organizē septiņu locekļu komisija."

20 Šī likuma 3. pantā ar nosaukumu "Kazino darbība" ir noteikts:

"Kazino darbība ir pakļauta valsts kontrolei.

[..]"

21 Grieķijas konstitūcijas 14. panta 9. punktā un Likumā Nr. 3021/2002, ar kuru šis pants tiek ieviests (*FEK A'* 143), paredzēts ierobežojumu režīms publiskā iepirkuma līguma

piešķiršanai personām, kas darbojas vai kam ir kapitāldaļas mediju jomā. Šis režīms iedibina neatspēkojamu prezumpciju, ka nav savienojams mediju jomā aktīva īpašnieka, partnera, akciju kontrolpaketes turētāja vai vadītāja statuss ar statusu, kas ir tāda uzņēmuma īpašniekam, partnerim, akciju kontrolpaketes turētājam vai vadītājam, kuram valsts vai publiskā sektora vienība piešķīrusi tiesības slēgt būvdarbu, piegādes vai pakalpojumu līgumu. Šī nesavienojamība aptver arī fizisko personu ģimenes locekļus, ar kuriem tām ir zināmas pakāpes radniecība.

22 Likumā Nr. 3021/2002 būtībā ir paredzēts, ka pirms publiskā iepirkuma līguma piešķiršanas, bet pirms publiskā iepirkuma līguma parakstīšanas — katrā ziņā —, attiecīgajai līgumslēdzējai iestādei ir jālūdz *ESR* sagatavot izziņu, kas apliecina, ka nepastāv iepriekš šajā likumā paredzētā nesavienojamība. *ESR* lēmums līgumslēdzējai iestādei ir saistošs, bet personas, kuras var pamatot interesi celt prasību, tostarp valsts iestādes, par to var celt prasību atcelt tiesību aktu.

23 Savā 2008. gada 16. decembra spriedumā lietā C-213/07 *Michaniki* (Krājums, I-9999. lpp., rezolutīvās daļas 1) un 2) punkts) Tiesa nosprieda, ka, lai gan Savienības tiesības neizslēdz tiesisko regulējumu, kas vērsts uz likumīgu mērķu — vienlīdzīgas attieksmes pret piedāvājumu iesniedzējiem un pārskatāmības līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procesā — sasniegšanu, no samērīguma principa viedokļa tās nepieļauj tāda veida neatspēkojamas prezumpcijas noteikšanu kā attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā paredzētā.

Pamata lietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-145/08

24 No lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu izriet, ka ar 2001. gada 10. oktobra lēmumu kompetentā starpministriju komiteja nolēma privatizēt Grieķijas valstij piederošu kazino uzņēmumu *Elliniko Kazino Parnithas AE* (turpmāk tekstā — "*EKP*"), *Ellinika Touristika Akinita AE* (turpmāk tekstā — "*ETA*") meitas sabiedrību. 2001. gada oktobrī publicētajā paziņojumā par uzaicinājumu iesniegt piedāvājumu bija paredzēta sākotnējā pirmsatlases fāze, lai noteiktu, kuri piedāvājumu iesniedzēji atbilst izvirzītajiem nosacījumiem. Nākamajā fāzē bija jāizvēlas augstākās summas solītājs, kurš tiktu uzaicināts parakstīt līgumu. Pirmo pirmsatlases fāzi izturēja *Koinopraxia Kazino Attikis* uzņēmumu konsorcijs un *Hyatt Regency Xenodocheiaki kai Touristiki (Ellas) AE — Elliniki Technodomiki AE* uzņēmumu konsorcijs.

25 Pēc 2002. gada aprīlī publicētā papildu paziņojuma parakstāmā līguma noteikumi tika noteikti šādi:

Līgums ir jaukta rakstura un ietver:

— vienošanos, saskaņā ar kuru *ETA* pārdod 49 % no *EKP* akcijām vienai mērķa sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (turpmāk tekstā — "*AEAS*"), ko izveidotu veiksmīgā piedāvājuma iesniedzējs;

— vienošanos, pamatojoties uz kuru, *AEAS* apņemas īstenot attīstības plānu, kurš jāīsteno 750 dienu laikā pēc nepieciešamo atļauju saņemšanas. Šis attīstības plāns ietvers kazino atjaunošanu un tā darbības licences piedāvāto iespēju attīstīšanu, divu ar nekustamā īpašuma kompleksu saistīto viesnīcu atjaunošanu un uzlabošanu un apkārt esošo zemes gabalu aptuveni 280 hektāru platībā attīstību. Šo darbu veikšana ir daļa no cenas, kas jāmaksā par 49 % no *EKP* akcijām iegādi;

— vienošanos starp *ETA* un *AEAS*, saskaņā ar kuru šī pēdējā iegūtu tiesības iecelt amatā vairākumu no *EKP* valdes locekļiem un tādējādi pārvaldīt sabiedrību atbilstoši līguma noteikumiem;

— vienošanos, saskaņā ar kuru *AEAS* par samaksu, ko veiks *ETA*, pārņemtu kazino uzņēmējdarbības pārvaldību. Kā šo samaksu *AEAS* saņemtu summu, kas nevar pārsniegt regresējošus procentus (kas samazinātos no 20 % no peļņas par peļņu līdz EUR 30 miljoniem līdz 5 % no peļņas, kas pārsniedz EUR 90 miljonus) no ikgadējās darbības peļņas un 2 % no apgrozījuma;

— kā pārvaldītājam *AEAS* kazino uzņēmums jāvada tādējādi, lai pastāvīgi saglabātu luksusa vidi, kurā tiktu sniegti augsta līmeņa pakalpojumi, un tā, lai tas būtu finansiāli izdevīgi *EKP*. Konkrētāk, pirmajos piecos finanšu gados pēc līguma spēkā stāšanās peļņa pirms nodokļiem nedrīkstētu būt zemāka par EUR 105 miljoniem. Neto peļņa tiktu sadalīta starp *ETA* un *AEAS* atkarībā no katra no tiem īpašumā esošās *EKP* kapitāla daļas;

— tā kā *EKP* ir vienīgais kazino uzņēmums, kas šobrīd darbojas Atikas reģionā, līgumā ir paredzēts, ka gadījumā, ja šajā pašā ģeogrāfiskajā apgabalā desmit gadu laikā no līguma spēkā stāšanās brīža likumīgi tiktu atvērts vēl kāds kazino, *ETA* būtu pienākums atlīdzināt *AEAS* zaudējumus, tam izmaksājot summu, kas līdzvērtīga 70 % no darījuma summas. Atlīdzības lielums katru gadu, sākot ar līguma spēkā stāšanos, tiktu samazināts par vienu desmito daļu;

— attiecībā uz kazino uzņēmuma pārvaldīšanu līgums izbeigtos desmit gadus pēc tā stāšanās spēkā.

26 Tā kā *Hyatt Regency Xenodocheiaki kai Touristiki (Ellas) AE — Elliniki Technodomiki AE* konsorcijs attiecīgajā procedūrā piedāvāja augstāko summu, tas tika atzīts par izraudzīto pretendentu. Pirms līguma parakstīšanas *ETA* paziņoja *ESR* izraudzītā pretendenta īpašnieku, partneru, galveno akcionāru un vadītāju identitāti, lai varētu tikt apliecināts, ka attiecībā uz viņiem nepastāv Likuma Nr. 3021/2002 3. pantā paredzētā nesavienojamība. Ar 2002. gada 27. septembrī izsniegtu izziņu *ESR* apliecināja, ka šajā gadījumā attiecībā uz iepriekš norādītajām personām nepastāv nesavienojamība.

27 Par šo *ESR* aktu tikai trīs no septiņiem piedāvājumu iesniegušā konsorcija *Koinopraxia Kazino Attikis*, kuram netika piešķirtas līguma slēgšanas tiesības, dalībniekiem cēla prasību atcelt tiesību aktu. Prasītāji apgalvo, ka uz vienu no konsorcija, kuram tika piešķirtas līguma slēgšanas tiesības, dalībniekiem attiecas viens no valsts tiesiskajā regulējumā paredzētajiem nesavienojamības gadījumiem un ka tādēļ līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir jāatceļ.

28 Iesniedzējtiesa norāda, ka attiecīgais līgums ir jaukts, jo tas ietver, pirmkārt, daļu par *ETA* veiktu akciju pārdošanu vislabākā piedāvājuma iesniedzējam — daļu, kas kā tāda nav pakļauta Kopienas regulējumam publiskā iepirkuma jomā, un, otrkārt, pakalpojuma līgumu, kas noslēdzams ar vislabākā piedāvājuma iesniedzēju, kurš apņemas

veikt kazino uzņēmuma pārvaldību. Saskaņā ar iesniedzējtiesas viedokli no šī jauktā līguma daļām vissvarīgākā ir daļa "par akciju pārdošanu". Turklāt šis līgums ietver daļu par būvdarbu veikšanu, jo izraudzītais pretendents uzņemas pienākumu veikt lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētos būvdarbus kā daļēju samaksu par cedētajām akcijām. Iesniedzējtiesa norāda, ka šai pēdējai daļai ir tikai papildu raksturs salīdzinājumā ar "pakalpojumu" daļu.

29 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai līguma "pakalpojumu" daļu var kvalificēt kā publiska pakalpojuma koncesiju, kas nav pakļauta Savienības tiesiskajam regulējumam. Tādēļ būtu jāpārbauda, kādā mērā veiksmīgā piedāvājuma iesniedzējam ir ar attiecīgo pakalpojumu organizāciju un sniegšanu saistītais risks, ņemot vērā arī, ka tie attiecas uz darbībām, kas atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam var būt pakļautas ekskluzīvām vai speciālām tiesībām.

30 Gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka līguma daļa par kazino pārvaldīšanu ir publiskā pakalpojuma līgums, iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai uz valsts līmenī celto prasību atcelt tiesību aktu attiecas Direktīvā 89/665 paredzētās procesuālās garantijas, ņemot vērā, ka līguma galvenais priekšmets, proti, *EKP* akciju pārdošana, neietilpst Kopienu tiesību normu par publiskā iepirkuma līgumiem piemērošanas jomā un ka līgumi, kuru priekšmets ir šādi pakalpojumi, kas ietilpst Direktīvas 92/50 I B pielikumā, ir pakļauti vienīgi šīs direktīvas 14. un 16. pantam, kur noteikti vienīgi procesuālie pienākumi. Tomēr iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai, neraugoties uz šo pienākumu ierobežoto raksturu, vienlīdzīgas attieksmes pret piedāvājumu iesniedzējiem princips, kura aizsardzība ir Direktīvas 89/665 mērķis, nav piemērojams arī šādos gadījumos.

31 Gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka uz tādu prasību atcelt tiesību aktu kā prasība pamata lietā attiecas Direktīvas 89/665 piemērošanas joma, iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai Savienības tiesību normas pieļauj tādu valsts procesuālo tiesību noteikumu kā Prezidenta Dekrēta Nr. 18/1989 47. panta 1. punktā ietvertais, kā to interpretējusi šī tiesa,

saskaņā ar kuru personas, kas piedalās publiskā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā kā konsorcijs, var celt prasību atcelt ar šo procedūru saistītos aktus vienīgi kopīgi, bet pretējā gadījumā prasība tiek noraidīta kā nepieņemama.

32 Iesniedzējtiesa šajā ziņā atsaucas uz Tiesas 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-129/04 *Espace Trianon* un *Sofibail* (Krājums, I-7805. lpp., 22. punkts), saskaņā ar kuru valsts procesuālo tiesību norma, kurā noteikts, ka prasību atcelt līgumslēdzējas iestādes lēmumu par publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu kopīgi iesniedz tā konsorcija dalībnieki, kurš ir piedalījies konkursā, neierobežo šādas prasības iesniegšanas iespēju tādā veidā, kas būtu pretrunā Direktīvas 89/665 1. panta 3. punktam.

33 Iesniedzējtiesa tomēr nav pārliecināta, vai šis secinājums, kas šajā spriedumā attiecās uz tādu prasību atcelt tiesību aktu, kura vērsta pret līgumslēdzējas iestādes lēmumu piešķirt publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesības, attiecas arī uz visa veida aizsardzību tiesā, ko garantē iepriekš minētā direktīva, īpaši uz prasībām par zaudējumu atlīdzību. Šis jautājums ir saistīts ar to, ka šajā gadījumā valsts likumdevējs, izmantodams Direktīvas 89/665 2. panta 5. punktā dalībvalstīm paredzēto iespēju, pieņemot Likuma Nr. 2522/1997 5. panta 2. punktu, zaudējumu atlīdzināšanu ir pakļāvis nosacījumam par to, ka pirms tam akts, kura prettiesiskums tiek apgalvots, ir ticis atcelts.

34 Šīs tiesību normas apvienojums ar Prezidenta Dekrēta Nr. 18/1989 47. panta 1. punktā ietverto procesuālo normu, kā to interpretējusi iesniedzējtiesa, nozīmē, ka individuāliem konsorcija, kas līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā piedalījies nesekmīgi, dalībniekiem ir liegts ne vien prasīt atcelt tiesību aktu, kas tos visus ietekmē nelabvēlīgi, bet arī saņemt atlīdzību par jebkādiem zaudējumiem, ko tie cietuši individuāli. Jāuzsver, ka šajā gadījumā kompetentā tiesa attiecībā uz prasību atcelt tiesību aktu ir *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts Padome), savukārt attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanu kompetenta ir cita tiesa.

35 Šajā kontekstā iesniedzējtiesa uzskata, ka iespēja katram konsorcija loceklim lūgt kompetentajai tiesai atlīdzināt zaudējumus tādējādi būs atkarīga no visu pārējo konsorcija dalībnieku vēlēšanās celt prasību atcelt tiesību aktu un zaudējumi, ko konsorcija dalībnieki ir cietuši individuāli saistībā ar līguma slēgšanas tiesību nepiešķiršanu, var būt atšķirīgi atkarībā no izdevumiem, kas konsorcija dalībniekiem ir radušies saistībā ar piedalīšanos šajā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā. Tādējādi arī katra no konsorcija dalībniekiem ieinteresētība panākt lēmuma atcelšanu var būt atšķirīga. Līdz ar to var šaubīties par to, vai šādā procesuālajā kontekstā tiek aizsargāts ar Direktīvu 89/665 sasniegt iecerētais efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips.

36 Nobeigumā iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar valsts procesuālajiem noteikumiem attiecībā uz vispārējām tiesībām uz tādu zaudējumu atlīdzību, kas nodarīti valsts vai publisko tiesību juridisko personu prettiesiskas rīcības dēļ, tiesa, kas ir kompetenta jautājumā par zaudējumu atlīdzību, ir tā, kas saistībā ar prasību atlīdzināt zaudējumus netieši kontrolē arī administratīvā akta likumīgumu, nevis cita tiesa, kā tas ir gadījumā ar prasībām atcelt tiesību aktu, kas celtas saistībā ar publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām. Iesniedzējtiesa tādējādi nav pārliecināta, vai procedūras, kas domātas, lai nodrošinātu no Savienības tiesībām izrietošo tiesību ievērošanu, nav nelabvēlīgākas nekā procedūras, kas attiecas uz līdzīgu vai analoģisku no valsts tiesību normām izrietošo tiesību ievērošanu.

37 Visbeidzot, iesniedzējtiesa piebilst, ka tās pašreizējā Prezidenta Dekrēta Nr. 18/1989 47. panta 1. punkta interpretācija, saskaņā ar kuru vienīgi visi konsorcija dalībnieki, rīkojoties kopīgi, var celt prasību atcelt tādu aktu, kas pieņemts saistībā ar publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, ir pavērsiens tās līdzšinējā pastāvīgajā judikatūrā, saskaņā ar kuru visi konsorcija dalībnieki varēja celt individuālas prasības.

38 Iesniedzējtiesa vienlaicīgi uzsver īpašo pamata lietas kontekstu, proti to, ka sākotnēji attiecīgo prasību *Symvoulio tis Epikrateias* ceturtajā palātā cēla viss konsorcijs un tā septiņi dalībnieki. Šī palāta prasību attiecībā uz konsorciju, kā arī uz četriem tā dalībniekiem atzina par nepieņemamu, tādēļ ka tie nebija atbilstoši pilnvarojuši savus

advokātus celt prasību tiesā, bet attiecībā uz atlikušajiem trīs konsorcija dalībniekiem tā prasību, ņemot vērā tās nozīmīgumu, nosūtīja izskatīšanai šīs tiesas plēnumam. Tādējādi šī ceturtā palāta piemēroja attiecīgajā laikā piemērojamo pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru bija pieņemama arī prasība, kuru cēluši tikai daži no konsorcija dalībniekiem.

39 Tomēr šīs ceturtās palātas lēmums par nepieņemamību attiecībā uz visa konsorcija un četru tās dalībnieku celto prasību ir galīgs, un tādējādi tas nevar tikt grozīts iesniedzējtiesas plēnumā izskatāmās lietas ietvaros. Iesniedzējtiesa tādējādi šaubās par to, vai šis pavērsiens tās judikatūrā atbilst lietas taisnīgas izskatīšanas principam, kas ir vispārējs Savienības tiesību princips un atzīts arī Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītajā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (turpmāk tekstā — "ECPAK"), kā arī tiesiskās paļāvības aizsardzības principam.

40 Ņemot vērā šos apsvērumus, *Symvoulio tis Epikrateias* tās plēnumā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai par koncesiju, kura netiek regulēta ar Direktīvu 92/50 [..], ir uzskatāms tāds līgums, ar kuru līgumslēdzēja iestāde pakalpojumu sniedzējam uztic kazino pārvaldību, attīstības plāna izpildi, tostarp kazino telpu remontu un uzņēmējdarbības iespēju palielināšanās izvērtēšanu saistībā ar šī kazino licenci, un kurā ir paredzēts noteikums, pamatojoties uz kuru, gadījumā, ja kazino teritorijā — teritorijas plašā nozīmē — tiesiskā veidā darbību uzsāks kāds cits kazino, līgumslēdzējai iestādei būs jāsamaksā atlīdzība pakalpojumu sniedzējam?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša, vai prasība, ko ceļ personas, kas ir piedalījušās konkursa procedūrā, kura attiecas uz tādu jaukta rakstura publisko

iepirkumu, kurā ir iekļauta arī Direktīvas 92/50 [..] I B pielikumā minēto pakalpojumu sniegšana, un, ko ceļot, prasītāji apgalvo, ka ir pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes pret pretendentiem konkursā princips (princips, kas ir paredzēts minētās direktīvas 3. panta 2. punktā), iekļaujas Direktīvas 89/665 [..] piemērošanas jomā, vai arī nav iespējams to piemērot tiktāl, ciktāl saskaņā ar Direktīvas 92/50 [..] 9. panta noteikumiem attiecībā uz iepriekš minēto publisko pakalpojumu sniegšanas iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru ir piemērojami tikai tās 14. un 16. pants?

3) Gadījumā, ja atbilde uz otro prejudiciālo jautājumu ir apstiprinoša un ja var atzīt, ka tāds valsts tiesību noteikums, saskaņā ar kuru konsorcija, kas nav juridiska persona un kas nesekmīgi ir piedalījies publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, dalībniekiem tikai kopā, nevis atsevišķi ir tiesības celt prasību pret attiecīgo aktu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, — tāpat arī gadījumā, ja prasību sākotnēji ceļ visi konsorcija dalībnieki kopā, bet vēlāk tā tiek atzīta par nepieņemamu attiecībā pret dažiem no tiem [konsorcija dalībniekiem] —, nav pretējs Kopienu tiesībām, it īpaši Direktīvai 89/665 [..], un tas tā ir arī gadījumā, kad sākotnēji prasību ir cēluši visi konsorcija dalībnieki solidāri, bet galu galā izrādījies, ka attiecībā uz dažiem no tiem tā ir nepieņemama: vai, piemērojot iepriekš minēto direktīvu, pirms attiecīgais prasības pieteikums tiek atzīts par nepieņemamu, ir jānoskaidro, vai šiem atsevišķajiem konsorcija dalībniekiem pēc tam saglabājas tiesības citā valsts tiesā uzsākt tiesvedību par zaudējumu atlīdzību, kas ir paredzēta saskaņā ar valsts tiesību noteikumu?

4) Vai situācijā, kurā saskaņā ar valsts tiesas pastāvīgo judikatūru arī atsevišķs konsorcija dalībnieks var celt izskatīšanai pieņemamu prasību par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā pieņemtu aktu, prasības noraidījums, ja tā tiek atzīta par nepieņemamu pastāvīgās judikatūras izmaiņu dēļ, nedodot prasītājam iespēju novērst šādu nepieņemamību, kā arī saskaņā ar sacīkstes principu iesniegt savus apsvērumus šajā sakarā, atbilst Direktīvas 89/665 [..] noteikumiem, interpretējot tos [ECPAK] 6. panta kā vispārēja Kopienu tiesību principa nozīmē?"

41 Saloniku pilsēta nolēma organizēt publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru attiecībā uz līgumu ar nosaukumu "Saloniku domes ēkas un apakšzemes autostāvvietas būvniecība". Ar 2004. gada 1. jūlija lēmumu līguma slēgšanas tiesības tika piešķirtas konsorcijam, ko veidoja sabiedrības *Aktor ATE*, *Themeliodomi AE* un *Domotechniki AE*. Saistībā ar līguma noslēgšanu līgumslēdzēja iestāde atbilstoši spēkā esošajiem valsts tiesību aktiem paziņoja *ESR* iepriekš minētā konsorcija īpašnieku, partneru akciju kontrolpaketes turētāju un vadītāju identitāti, lai varētu tikt apliecināts, ka attiecībā uz šīm personām nepastāv Likuma Nr. 3021/2002 3. pantā paredzētā nesavienojamība.

42 Konstatējusi, ka attiecībā uz vienu no sabiedrības *Aktor ATE* valdes locekļiem pastāv viens no iepriekš minētajā tiesību normā minētajiem nesavienojamības gadījumiem, *ESR* ar 2004. gada 1. novembra aktu atteicās izsniegt līguma parakstīšanai nepieciešamo izziņu. Sabiedrības *Aktor ATE* par šo *ESR* negatīvo aktu iesniegtā sūdzība tika noraidīta ar *ESR* 2004. gada 9. novembra lēmumu. Sabiedrība *Aktor ATE* vienīgā no trim sabiedrībām, kuras veidoja konsorciju, kuram bija tikušas piešķirtas līguma slēgšanas tiesības, iesniedzējtiesā cēla prasību atcelt šos divus negatīvos *ESR* lēmumus, pamatojoties uz pastāvošo šīs tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru prasības, ko individuāli iesnieguši konsorcija dalībnieki, ir pieņemamas.

43 Šādos apstākļos *Symvoulio tis Epikrateias*, tāpat tiesas plēnumā, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Ja var atzīt, ka tāds valsts tiesību noteikums, saskaņā ar kuru konsorcija, kas nav juridiska persona un kas nesekmīgi ir piedalījies publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, dalībniekiem tikai kopā, nevis atsevišķi ir tiesības celt prasību pret attiecīgo aktu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu — tāpat arī gadījumā, ja prasību sākotnēji ceļ visi konsorcija dalībnieki kopā, bet vēlāk tā tiek atzīta par nepieņemamu attiecībā pret dažiem no tiem [konsorcija dalībniekiem], — nav pretējs Kopienu tiesībām, it īpaši Direktīvai 89/665 [..], un tas tā ir arī gadījumā, kad sākotnēji prasību ir cēluši visi konsorcija dalībnieki

solidāri, bet galu galā izrādījies, ka attiecībā uz dažiem no tiem tā ir nepieņemama: vai, piemērojot iepriekš minēto direktīvu, pirms attiecīgais prasības pieteikums tiek atzīts par nepieņemamu, ir jānoskaidro, vai šiem atsevišķajiem konsorcija dalībniekiem pēc tam saglabājas tiesības citā valsts tiesā uzsākt tiesvedību par zaudējumu atlīdzību, kas ir paredzēta saskaņā ar valsts tiesību noteikumu?

2) Vai situācijā, kurā saskaņā ar valsts tiesas pastāvīgo judikatūru arī atsevišķs konsorcija dalībnieks var celt izskatīšanai pieņemamu prasību par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā pieņemtu aktu, prasības noraidījums, ja tā tiek atzīta par nepieņemamu pastāvīgās judikatūras izmaiņu dēļ, nedodot prasītājam iespēju novērst šādu nepieņemamību, kā arī saskaņā ar sacīkstes principu iesniegt savus apsvērumus šajā sakarā, atbilst Direktīvas 89/665 [..] noteikumiem, interpretējot tos [ECPAK] 6. panta kā vispārēja Kopienu tiesību principa nozīmē?"

44 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2008. gada 22. maija rīkojumu lietas C-145/08 un C-149/08 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesā, kā arī sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par lietā C-145/08 uzdotajiem jautājumiem

45 Ar saviem jautājumiem par Direktīvas 92/50 piemērojamību tādam līgumam kā pamata lietā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šajā lietā ir piemērojama Direktīva 89/665, ņemot vērā, ka tās piemērošana paredz, ka ir piemērojama viena no šīs Direktīvas 89/665 1. pantā minētajām direktīvām publiskā iepirkuma procedūru jomā. Tādējādi šie jautājumi ir jāizskata kopā un jānosaka, vai šāds līgums ietilpst kādas no šajā pantā minētajām direktīvām piemērošanas jomā.

46 Gan no sīkā apraksta lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, gan no iesniedzējtiesas sniegtās attiecīgā darījuma pamata lietā klasifikācijas izriet, ka tas ir jaukts līgums.

47 To būtībā veido vienošanās par to, ka *ETA* pārdod 49 % no *EKP* akcijām *AEAS* (turpmāk tekstā — "daļa "par akciju pārdošanu""), vienošanās, saskaņā ar kuru *AEAS* uzņemas pret atlīdzību pārvaldīt kazino uzņēmumu (turpmāk tekstā — ""pakalpojumu" daļa"), un vienošanās, saskaņā ar kuru *AEAS* apņemas īstenot kazino telpu un ar to saistīto viesnīcu atjaunošanas, kā arī apkārtējo zemes gabalu attīstīšanas plānu (turpmāk tekstā — ""būvdarbu" daļa").

48 No Tiesas judikatūras izriet, ka tāda jaukta līguma gadījumā, kurā saskaņā ar paziņojumu par paredzamo publisko iepirkumu dažādās daļas ir nenodalāmi saistītas un veido vienotu veselumu, attiecīgais darījums tā juridiskās kvalifikācijas mērķiem ir jāaplūko kopumā un jānovērtē, ņemot vērā tiesību normas, kuras attiecas uz daļu, kura ir līguma galvenais vai būtiskākais priekšmets (šajā ziņā skat. 1989. gada

5. decembra spriedumu lietā C-3/88 Komisija/Itālija, *Recueil*, 4035. lpp., 19. punkts; 1994. gada 19. aprīļa spriedumu lietā C-331/92 *Gestión Hotelera Internacional*, *Recueil*, I-1329. lpp., 23.–26. punkts; 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-220/05 *Auroux* u.c., Krājums, I-385. lpp., 36. un 37. punkts; 2008. gada 21. februāra spriedumu lietā C-412/04 Komisija/Itālija, Krājums, I-619. lpp., 47. punkts, kā arī 2009. gada 29. oktobra spriedumu lietā C-536/07 Komisija/Vācija, Krājums, I-10355. lpp., 28., 29., 57. un 61. punkts).

49 Šis secinājums ir spēkā neatkarīgi no jautājuma par to, vai daļa, kas ir jauktā līguma galvenais priekšmets, ietilpst vai neietilpst kādas no direktīvām publiskā iepirkuma jomā piemērošanas jomā.

50 Tādējādi jāpārbauda, vai jauktais līgums, par kuru ir runa pamata lietā, ir vienots veselums, un vajadzības gadījumā — vai saistībā ar tā galveno priekšmetu uz to kopumā attiecas kāda no Direktīvas 89/665 1. pantā minētajām direktīvām publiskā iepirkuma jomā.

51 Pirmkārt, jāteic, ka šis līgums ir daļa no publiska kazino uzņēmuma privatizācijas darījuma, par kuru valsts līmenī izlēmusi kompetenta starpministriju komisija un kas tika uzsākts ar vienu uzaicinājumu iesniegt piedāvājumu publiskā iepirkuma procedūrā.

52 No lietas materiāliem, it īpaši no nosacījumiem 2002. gada aprīlī publicētajā papildu paziņojumā, izriet, ka jauktais līgums, par kuru ir runa pamata lietā, ir viens līgums, kas vienlaicīgi attiecas uz *EKP* akciju nodošanu, tiesību iecelt amatā vairākumu no *EKP* valdes locekļiem iegūšanu, pienākumu uzņemties kazino uzņēmuma pārvaldi un piedāvāt augsta līmeņa finansiāli ienesīgus pakalpojumus, kā arī pienākumu veikt attiecīgo telpu, kā arī tām blakus esošo zemes gabalu atjaunošanas un labiekārtošanas darbus.

53 Šie secinājumi atklāj nepieciešamību noslēgt minēto jaukto līgumu ar vienu vienīgu partneri, kam vienlaicīgi ir gan attiecīgo akciju iegādei nepieciešamā finansiālā spēja, gan profesionālā pieredze kazino pārvaldīšanā.

54 No tā izriet, ka dažādās šī līguma daļas ir jāsaprot kā tādas, kas veido vienotu veselumu.

55 Otrkārt, no iesniedzējtiesas izdarītajiem secinājumiem izriet, ka jauktā līguma galvenais priekšmets bija 49 % no *EKP* akcijām pārdošana sekmīgajam pretendentam un ka šī darījuma "būvdarbu" daļai, kā arī "pakalpojumu" daļai neatkarīgi no jautājuma par to, vai šis līgums ir pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums vai pakalpojumu koncesija, attiecībā uz līguma galveno priekšmetu bija papildu raksturs. Iesniedzējtiesa ir arī norādījusi, ka "būvdarbu" daļai ir papildu raksturs attiecībā pret "pakalpojumu" daļu.

56 Šo vērtējumu apstiprina Tiesai iesniegtie lietas materiāli.

57 Nevar būt šaubu par to, ka tāda publiskā uzņēmuma kā *EKP* 49 % akciju iegādes gadījumā šis darījums ir līguma galvenais priekšmets. Jāteic, ka ienākumi, ko *AEAS* gūtu kā akcionārs, šķiet nesalīdzināmi lielāki nekā atalgojums, ko tas gūtu kā pakalpojumu sniedzējs. Turklāt *AEAS* gūtu ienākumus bez ierobežojuma laikā, savukārt pārvaldīšanas darbība beigtos pēc desmit gadiem.

58 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka jauktā līguma, par kuru ir runa pamata lietā, dažādās daļas veido vienotu veselumu, kura galvenais priekšmets ir daļa par akciju nodošanu.

59 Uz akciju īpašumtiesību nodošanu pretendentam publiska uzņēmuma privatizācijas darījuma ietvaros direktīvas publiskā iepirkuma jomā neattiecas.

60 Turklāt tas pamatoti ir atgādināts 66. punktā Komisijas Zaļajā grāmatā par publisko un privāto partnerību un Kopienas tiesību aktiem attiecībā uz publisko iepirkumu un koncesijām (COM(2004) 327, galīgā redakcija).

61 Komisija savas iepriekš minētās Zaļās grāmatas par publisko un privāto partnerību 69. punktā ir uzsvērusi, ka ir jānodrošina, lai kapitāla darījums patiesībā neslēptu līgumu, kas var tikt kvalificēti kā publiskā iepirkuma līgumi vai koncesijas, piešķiršanu privātajam partnerim. Tomēr šajā gadījumā nekas lietas materiālos neliek apšaubīt darījuma, par kuru ir runa pamata lietā, raksturu, kā to kvalificējusi iesniedzējtiesa.

62 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, jāatzīst, ka jaukts līgums, kura galvenais priekšmets ir uzņēmuma veikta 49 % no publiska uzņēmuma kapitāla iegāde, bet papildu priekšmets, kas nesaraujami saistīts ar šo galveno priekšmetu, attiecas uz pakalpojumu sniegšanu un būvdarbu veikšanu, kopumā skatīts, neietilpst direktīvu par publisko iepirkumu piemērošanas jomā.

63 Šis secinājums neizslēdz, ka šādā līgumā jāievēro Līguma pamatnoteikumi un vispārējie principi, it īpaši attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību un brīvu kapitāla apriti. Tomēr šajā gadījumā nav jāaplūko jautājums par šo noteikumu un principu ievērošanu, jo šādas pārbaudes rezultāts nekādi nevarētu novest pie Direktīvas 89/665 piemērošanas.

64 Tādējādi, ņemot vērā iepriekš minēto, uz pārējiem lietā C-145/08 uzdotajiem jautājumiem nav jāatbild.

Par pirmo lietā C-149/08 uzdoto jautājumu

65 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīva 89/665 izslēdz valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru vienīgi visi piedāvājuma iesniedzēja konsorcija dalībnieki, rīkojoties kopīgi, var celt prasību par līgumslēdzējas iestādes lēmumu, ar kuru piešķirtas tiesības slēgt līgumu, un tādējādi individuāliem šī konsorcija dalībniekiem tiek liegta ne tikai iespēja panākt, ka tiek atcelts šāds līgumslēdzējas iestādes lēmums, bet arī iespēja prasīt atlīdzību par individuāliem zaudējumiem, kas ciesti tādēļ, ka attiecīgajā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ir pieļautas nelikumības.

66 Lai atbildētu uz šo jautājumu, jāatzīst, ka akta, kura atcelšana tiek lūgta iesniedzējtiesā, autors ir *ESR*, proti, iestāde, kas nav līgumslēdzēja iestāde, kura organizējusi publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, par kuru ir runa pamata lietā.

67 No Direktīvas 89/665, kas parasti tiek saukta par "Tiesību aizsardzības līdzekļu" direktīvu, izriet, ka ar to panākamā aizsardzība attiecas uz līgumslēdzēju iestāžu aktiem vai bezdarbību.

68 Tā no tās formulējuma skaidri izriet, ka šīs direktīvas preambulas piektais apsvērums un 1. panta 1. punkts attiecas uz pasākumiem, kas jāveic attiecībā uz līgumslēdzēju

iestāžu pieņemtajiem lēmumiem. Tāpat saskaņā ar šī panta 3. punktu dalībvalstis var paredzēt, ka personai, kas cenšas panākt pārskatīšanu, iepriekš jāpaziņo līgumslēdzējai iestādei par varbūtējo pārkāpumu, lai tā varētu to labot. Turklāt šīs direktīvas 3. panta 2. punktā Komisijai ir piešķirta iespēja attiecīgajai līgumslēdzējai iestādei paziņot iemeslus, kuru dēļ tā ir secinājusi, ka publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā izdarīts pārkāpums, un lūgt to labot.

69 Tādējādi jāatzīst, ka strīdi par lēmumiem, ko pieņēmusi tāda iestāde kā *ESR*, neietilpst ar Direktīvu 89/665 iedibinātajā tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā.

70 Tomēr *ESR* lēmumiem var būt zināma ietekme uz publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras gaitu un pat iznākumu, jo, pamatojoties uz tiem, pretendents un pat izraudzītais pretendents, uz kuru individuāli attiecas kāds no attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā paredzētajiem nesavienojamības gadījumiem, var tikt izslēgts. Tādējādi šiem lēmumiem netrūkst nozīmīguma attiecībā uz Savienības tiesību šajā jomā pareizu piemērošanu.

71 Šajā lietā no iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka *ESR* lēmums, kura rezultātā prasītājam pamata lietā netika piešķirtas attiecīgā publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesības, lai gan tas tika izraudzīts kā sekmīgais pretendents, pēc šī prasītāja domām, tika pieņemts, pārkāpjot Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīvu 93/37/EEK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu piešķiršanas procedūras (OV L 199, 54. lpp.), kā arī no Savienības primārajām tiesībām izrietošos principus.

72 Prasītājs pamata lietā apgalvo, ka, piemērojot strīdīgo valsts tiesisko regulējumu, viņam tika liegts ne vien prasīt atcelt *ESR* lēmumu, kura nelikumība tiek apgalvota,

bet arī prasīt atlīdzināt ar šo lēmumu nodarītos zaudējumus. Tādējādi tam esot tikušas liegtas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

73 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips ir vispārējs Savienības tiesību princips (šajā ziņā skat. 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet*, Krājums, I-2271. lpp., 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

74 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja attiecīgajā jautājumā nav Kopienu tiesiskā regulējuma, katrai dalībvalstij ir jānosaka kompetentās tiesas un jāparedz sīki procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās. Šie procesuālie noteikumi tomēr nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām, kuras domātas no valsts tiesību sistēmas izrietošo tiesību aizsardzībai (līdzvērtības princips), ne arī padarīt neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips) (šajā ziņā skat. 2008. gada 15. aprīļa spriedumu lietā C-268/06 *Impact*, Krājums, I-2483. lpp., 44. un 46. punkts un tajos minētā judikatūra).

75 Attiecībā uz līdzvērtības principu no iesniedzējtiesas sniegtajiem precizējumiem izriet, ka atbilstoši valsts tiesībām, kas vispārīgi reglamentē tādu zaudējumu atlīdzību, kas nodarīti valsts vai publisko tiesību juridisko personu prettiesiskas rīcības dēļ, tiesa, kas ir kompetenta jautājumā par zaudējumu atlīdzību, ir kompetenta netieši kontrolēt arī nelabvēlīgā administratīvā akta likumīgumu, kas, ievērojot privātpersonas celtu individuālu prasību, var novest pie zaudējumu atlīdzināšanas, ja ir izpildīti šai nolūkā paredzētie pamatnosacījumi.

76 Savukārt publiskā iepirkuma jomā, kas ir joma, uz kuru attiecas Savienības tiesības, šo divu veidu kompetence, proti, kompetence atcelt vai atzīt par spēkā neesošu administratīvo aktu, no vienas puses, un kompetence piešķirt ciesto zaudējumu atlīdzību,

no otras puses, attiecīgajā valsts tiesību sistēmā, par kuru ir runa pamata lietā, ietilpst divu dažādu tiesu kompetencē.

77 Tādējādi publiskā iepirkuma jomā Likuma Nr. 2522/1997 5. panta 2. punkts, kas zaudējumu atlīdzību pakļauj nosacījumam par iepriekšēju nelabvēlīgā akta atcelšanu, apvienojumā ar Prezidenta Dekrēta Nr. 18/1989 47. panta 1. punktu, saskaņā ar kuru visi konsorcija dalībnieki var celt prasību atcelt aktu, kas pieņemts publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, kā to norāda iesniedzējtiesa, noved pie tā, ka neviens konsorcija dalībnieks individuāli nevar ne vien panākt viņam nelabvēlīgā akta atcelšanu, bet arī vērsties kompetentajā tiesā, lai saskaņā ar valsts tiesību normām, kas piemērojamas prasībām par tādu zaudējumu atlīdzību, kurus radījis valsts iestādes prettiesisks akts, saņemtu viņa individuāli ciesto zaudējumu atlīdzību, lai gan šāda neiespējamība nešķiet pastāvam citās jomās.

78 Attiecībā uz efektivitātes principu jāatzīst, ka, piemērojot valsts tiesisko regulējumu, par kuru ir runa pamata lietā, tādam pretendentam kā prasītājs pamata lietā tiek liegtas jebkādas iespējas kompetentā tiesā panākt to zaudējumu atlīdzību, ko viņš ir cietis tādēļ, ka ar administratīvo aktu, kas varēja ietekmēt publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras gaitu un pat iznākumu, ir pārkāptas Savienības tiesības. Tādējādi šādam pretendentam ir liegta efektīva tiesību, kas tam izriet no Savienības tiesībām šajā jomā, aizsardzība tiesā.

79 Kā atzīmējusi ģenerāladvokāte savu secinājumu 107.–116. punktā, šajā ziņā ir jāuzsver, ka šīs lietas konteksts atšķiras no tās lietas konteksta, kurā tika pasludināts iepriekš minētais spriedums *Espace Trianon* un *Sofibail*. Šī minētā lieta attiecās uz prasību atcelt lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, ar kuru attiecīgā līguma slēgšanas tiesības tika liegtas visam piedāvājumu iesniegušajam konsorcijam, savukārt šī lieta attiecas uz prasību, kas vērsta uz to, lai tiktu atlīdzināti zaudējumi, ko radījis nelikumīgs administratīvas iestādes lēmums, ar kuru ticis atzīts, ka tikai attiecībā uz vienu prasītāju — piedāvājuma iesniedzēju — pastāv nesavienojamība attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma izpratnē.

80 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo lietā C-149/08 uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesības, it īpaši tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamata lietā, kas interpretēts tādējādi, ka tā pagaidu konsorcija dalībniekiem, kurš iesniedzis piedāvājumu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, tiek liegta iespēja individuāli lūgt atlīdzināt kaitējumu, kas tiem individuāli nodarīts saistībā ar lēmumu, kuru pieņēmusi iestāde, kas nav līgumslēdzēja iestāde un šajā procedūrā ir iesaistīta atbilstoši piemērojamajām valsts tiesību normām, un kurš var ietekmēt šīs procedūras gaitu.

81 Ņemot vērā šo atbildi, uz otro lietā C-149/08 uzdoto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

82 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) jaukts līgums, kura galvenais priekšmets ir uzņēmuma veikta 49 % no publiska uzņēmuma kapitāla iegāde, bet papildu priekšmets, kas nesaraujami saistīts ar šo galveno priekšmetu, attiecas uz pakalpojumu sniegšanu un

būvdarbu veikšanu, kopumā skatīts, neietilpst direktīvu par publisko iepirkumu piemērošanas jomā;

2) Savienības tiesības, it īpaši tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamata lietā, kas interpretēts tādējādi, ka tā pagaidu konsorcija dalībniekiem, kurš iesniedzis piedāvājumu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, tiek liegta iespēja individuāli lūgt atlīdzināt kaitējumu, kas tiem individuāli nodarīts saistībā ar lēmumu, kuru pieņēmusi iestāde, kas nav līgumslēdzēja iestāde un šajā procedūrā ir iesaistīta atbilstoši piemērojamajām valsts tiesību normām, un kurš var ietekmēt šīs procedūras gaitu.

[Paraksti]